

O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI (MHXS)GA O'TISH BOSQICHLARI VA UNING TADJRIJIY RIVOJLANISHI

Bank Moliya akademiyasi tinglovchisi

Obidov Bobur Ma'rufjon o'g'li

e-pochta: obidovbobur3530606@gmail.com

Annotatsiya: O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng, mamlakat iqtisodiyoti va moliya tizimida jiddiy o'zgarishlar yuz berdi. Ushbu o'zgarishlar, ayniqsa, xalqaro moliyaviy standartlarga moslashish jarayonida o'z aksini topdi. Moliya hisobotining xalqaro standartlari (MHXS) ga o'tish, O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi va xalqaro moliyaviy integratsiyasida muhim ahamiyatga ega. Ushbu tezis, O'zbekistonda MHXS ga o'tish bosqichlarini va uning tadbirkorlik rivojlanishiga ta'sirini ko'rib chiqadi.

Kirish

Moliya Hisoboti Xalqaro Standartlari (MHXS) — bu moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etish uchun qabul qilingan xalqaro qoidalar to'plamidir. Ular moliyaviy hisobotlarning shaffofligini, solishtirilishini va ishonchliligini ta'minlashga qaratilgan. MHXS, asosan, xalqaro moliyaviy bozorlar va investorlar uchun muhimdir. Bu standartlar, moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda yagona yondashuvni ta'minlaydi va turli mamlakatlardagi kompaniyalar o'rtasida solishtirish imkonini beradi.

O'zbekistonda MHXS ga o'tish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat:

1. O'zbekiston hukumati va moliya vazirligi tomonidan MHXS ga o'tish bo'yicha dasturlar ishlab chiqildi. Bu bosqichda moliya hisobotlari uchun zarur bo'lgan infratuzilma va normativ-huquqiy bazani yaratish muhim ahamiyatga ega.

2. Moliya va hisobchilik sohasida mutaxassislarni MHXS bo'yicha o'qitish va malaka oshirish dasturlari amalga oshirilmoqda. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda seminarlar va treninglar o'tkazish, mutaxassislarning bilim va ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.

3. MHXS ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etish jarayonini boshlash. Bu bosqichda moliya hisobotlarini tayyorlashda yangi texnologiyalar va dasturiy ta'minotlardan foydalanish muhimdir.

4. MHXS ga o'tish jarayonini monitoring qilish va baholash. O'zbekistonning xalqaro moliyaviy reytinglarini oshirish maqsadida natijalarni tahlil qilish, bu jarayonning muvaffaqiyatini ta'minlaydi.[1]

O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va xalqaro moliyaviy bozorlar bilan aloqalarini mustahkamlashda muhim

ahamiyatga ega. Bu jarayon, hisob siyosatida ham jiddiy o'zgarishlarni amalga oshirishni talab etadi. Milliy standartlarning tuzilishi, buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish va moliyaviy hisobotlarni xalqaro talablar darajasida tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Hozirgi kunga qadar O'zbekistonda 20 dan ortiq milliy buxgalteriya hisob standartlari qabul qilingan va amal qilib kelinmoqda. Ushbu standartlar, moliyaviy holat va undagi o'zgarishlarni baholashda muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Ular aktivlarni, daromad va xarajatlarni tan olish, mulkni haqiqiy qiymatini aniqlash va odilona baholash, aktivlarni likvidligi bo'yicha tarkiblash va ularni moliyaviy hisobotlarda aks ettirish tartiblarini belgilab beradi. Bu tartiblar, moliyaviy hisobotlarning shaffofligini va ishonchliligini ta'minlashga yordam beradi. Biroq, O'zbekistondagi buxgalteriya hisobining milliy standartlari va xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (MHXS) o'rtasida sezilarli farqlar mavjud. Bu farqlar, moliyaviy holat tahlili va uning mazmuniga ta'sir ko'rsatadi. Xorij amaliyotida qo'llaniladigan standartlar, ko'proq shaffoflik va raqobatbardoshlikni ta'minlashga qaratilgan bo'lib, bu O'zbekistonning xalqaro moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi.[2]

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevralda qabul qilingan "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 4611-son qarori, bu jarayonni jadallashtirishga qaratilgan muhim qadamdir. Qarorda asosiy maqsad, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tishni tezlashtirish orqali xorijiy investorlarni zarur axborot muhiti bilan ta'minlash va xalqaro moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirishdir. Shuningdek, hisob va audit sohalari mutaxassislarini xalqaro standartlar bo'yicha tayyorlash tizimini takomillashtirish ham ko'zda tutilgan.[3]

Rivojlangan mamlakatlarda buxgalterlarning asosiy vazifasi, korxonaning davlat oldidagi axborot majburiyatlarini hal etishdan ko'ra, mulk egasi va menedjerlarning samarali boshqaruvini ta'minlashga qaratilgan. Bu, moliyaviy hisobotlarning sifatini oshirish va korxonaning ichki boshqaruv tizimini yaxshilashga yordam beradi. Buxgalterlar, moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonida muhim rol o'ynaydi, bu esa korxonaning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

MHXS ga o'tish O'zbekistonda tadbirkorlik rivojlanishiga bir qator ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

❖ MHXS ga muvofiq tayyorlangan moliyaviy hisobotlar investorlar uchun ishonchli manba bo'ladi. Bu esa investitsiyalarni jalb qilishga yordam beradi va tadbirkorlik faoliyatini kengaytiradi.

❖ Xalqaro standartlarga o'tish O'zbekistonni xalqaro moliyaviy bozorlar bilan integratsiyalashishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, tadbirkorlik faoliyatini kengaytiradi va yangi imkoniyatlar yaratadi.

❖ MHXS ga o'tish tadbirkorlik sub'ektlarining raqobatbardoshligini oshiradi. Kompaniyalar xalqaro standartlarga muvofiq faoliyat yuritish orqali o'z mahsulot va xizmatlarini yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladi.

❖ Moliya hisobotlarining shaffofligi va ishonchliligi moliyaviy barqarorlikni ta'minlaydi. Bu esa iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va tadbirkorlik muhitini yaxshilaydi.[4]

Xulosa

O'zbekistonda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarga (MHXS) o'tishi mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va xalqaro moliyaviy integratsiyasida muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, shaffoflikni oshirish, investorlar ishonchini qozonish va tadbirkorlik faoliyatini kengaytirish uchun zarurdir. O'zbekistonning MHXS ga o'tishi, shuningdek, xalqaro moliyaviy reytinglarni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Natijada, bu jarayon mamlakatning iqtisodiy o'sishiga va tadbirkorlik muhitining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi, hisob siyosatida muhim o'zgarishlarni amalga oshirishni talab etadi. Milliy standartlarning tuzilishi va xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o'tish jarayoni, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va xalqaro moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Buxgalterlarning roli esa, moliyaviy hisobotlarning sifatini oshirish va korxonaning samarali boshqaruvini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonlar, O'zbekistonning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va xalqaro miqyosda raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sh.Mirziyoyev. PQ-4611-son "Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 24.02.2020
2. www.ifrs.com moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari qo'mitasi veb sahifasi
3. IFRS foundation web sites.
4. Norbekov D.E. Ochilov I.K. "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" O'quv-uslubiy majmua. - Toshkent:,2019. - 416 b.